

5. STATISTIK

Nedan finns en lista med statistik över det man på engelska brukar kalla secondary disabilities, det vill säga sekundära problem som är en följd av alkoholskadorna⁵. Statistiken är inte avsedd att skrämman någon, utan redovisas för att ge en uppfattning om vilka svårigheter personer med FASD kan få om de inte får tillräckligt stöd. Den belyser också vilka oerhörda vinster det är, för såväl den enskilde individen som för samhället, att tidigt sätta in massiva resurser för att ge stöd och hjälp åt personer med FASD. Om ingenting görs resulterar det i att:

- 90% riskerar att få psykiska problem
- 80% riskerar att inte klara av att behålla ett jobb
- 80% riskerar att inte klara självständigt boende
- 75% av männen och 70% av kvinnorna riskerar att någon gång bli omhändertagna för alkohol- och drogbehandling, psykisk ohälsa eller brottslighet
- 60% riskerar att få problem att vistas i skolan
- Cirka 50% riskerar att få juridiska problem på grund av olämpligt sexualbeteende
- Endast 8% av personer med FASD har förutsättningar att både leva ett helt självständigt liv och behålla ett arbete. För att de övriga 92 procenten ska få samma förutsättningar krävs både kunskap och förståelse från resursstarka föräldrar, lärare, socialtjänstemän och andra i omgivningen. Då kan siffrorna bli de omvända!

Det är viktigt att komma ihåg att förutsättningarna förbättras dramatiskt för personer med FASD när de växer upp med adekvat stöd och hjälp och i en omgivning där det finns kunskap om deras funktionsnedsättningar!

5) Streissguth, A.P., Barr, H.M., Kogan, J. & Bookstein, F. L., "Understanding the Occurrence of Secondary Disabilities in Clients with Fetal Alcohol Syndrome (FAS) and Fetal Alcohol Effects (FAE)," Final Report to the Centers for Disease Control and Prevention (CDC), August, 1996, Seattle: University of Washington, Fetal Alcohol & Drug Unit, Tech. Rep. No. 96-06, (1996).

6. ALKOHOLENS PÅVERKAN PÅ HJÄRNAN OCH KROPPEN

Alkohol är en så kallad teratogen, ett kemiskt ämne som orsakar fosterskador. I minst hundra år har man känt till att alkohol passerar placentan (moderkakan) men man trodde från början att det var ofarligt. Barn som föddes med skador, sannolikt orsakade av alkohol, ansågs i stället ha "dåliga gener".

Teratologi, läran om fosterskadande ämnen, etablerades som vetenskap på 1970-talet och är framför allt grundad på forskning på försöksdjur. I djurstudier kan man göra experiment för att exempelvis få mått på hur stora mängder alkohol som ger skador på fostret och även vid vilka tidpunkter skadorna uppstår. Sådana studier kan man naturligtvis inte göra på människor, men resultaten från djurstudierna kan i viss mån "översättas" och därmed ge värdefull information.

Framförallt fyra saker kan drabba ett foster som exponeras för en teratogen; död, missbildning, tillväxthämning och funktionsnedsättning. Alla teratogener ger inte upphov till samtliga dessa skador, alkohol kan dock göra det. Det finns ett starkt samband mellan mängden teratogen och omfattningen av de skador den orsakar. Även andra faktorer har betydelse för hur utbredda och svåra skadorna blir, bland annat spelar tidpunkten och dryckesmönstret in. Fysiska missbildningar uppstår framför allt vid exponering för en teratogen under embryots tidiga utveckling⁶.

Centrala nervsystemet och hjärnan kan påverkas under hela graviditeten. När det gäller alkohol så ger kraftigt "festdrickande", även om det endast är då och då, annorlunda skador än de som uppstår vid lättare, men mera regelbundet drickande. Även fostrets genetiska förutsättningar påverkar hur omfattande skadorna ska bli, en del foster är starkare medan andra är svagare och skadas lättare. Andra faktorer som spelar in är mammans ålder, om hon röker, använder andra droger eller läkemedel, är utsatt för miljögifter, får för lite näring, blir utsatt för smittämnen etc.

Hjärnan påverkas alltså under hela graviditeten och alkohol tillhör den grupp teratogener som även i måttlig mängd kan orsaka hjärnskador⁷ medan det sannolikt krävs stora alkoholmängder för att orsaka fysiska skador. Detta innebär att neurologiska skador och därmed nedsatt funktion i hjärnan kan finnas även om inga fysiska skador syns.

6) The enduring effects of prenatal alcohol exposure on child development, birth through 7 years: a partial least square solution. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press. 1993 Streissguth AP, Bookstein FL, Sampson PD, Barr HM 1993

7) Effects of fetal alcohol exposure on infant reaction time. Jakobson SW, Jakobson JL, Sokol RJ. Alcohol Clin Exp Res. 1994; 18(5): 1125-32